

О. Є. Сомова

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ЛОГІСТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Резюме

В работе охарактеризовано влияние логистических решений на уровень конкурентоспособности предприятия, определены основные конкурентные преимущества, которые формируются в сфере логистики, и ключевые особенности оценки логистической составляющей конкурентоспособности предприятий.

Summary

The influence of logistics decisions on enterprise competitiveness rate has been characterized in the article. The main competitive advantages formed by logistics have been identified. The key features of logistics component of enterprise competitiveness evaluation have been described.

Ключові слова: логістика, конкурентоспроможність підприємства, конкурентні переваги, оцінка, логістична складова конкурентоспроможності підприємства.

У сучасній економічній ситуації, коли боротьба між підприємствами-конкурентами постійно посилюється, пошук нових можливостей підвищення рівня конкурентоспроможності (КС) є надзвичайно актуальним. Жорстка конкурентна боротьба спонукає підприємства звертатися до нових резервів КС, при цьому вони все більше охоплюють ті сфери, які раніше не розглядалися як джерела посилення положення фірми на ринку, наприклад, сферу логістики.

На думку М. Портера, відомого теоретика і практика у сфері дослідження конкурентоспроможності, КС формується за рахунок ефективності використання усіх ресурсів [5]. Ефективність, у свою чергу, є співвідношенням витрат і прибутків, тому підвищення ефективності може відбуватися, якщо зменшуються витрати при постійних прибутках; темп зменшення витрат більший, ніж темп зменшення прибутків; збільшуються прибутки при незмінних витратах; темп зростання прибутків більший, ніж темп збільшення витрат.

Зменшення витрат на усіх стадіях циклу «постачання – виробництво – збут» – одне із завдань логістики, нового напрямку науки про виробництво, транспорт, маркетинг, посередництво і споживання [4, с. 6]. У низці робіт прямо вказується на те, що рішення у сфері логістики, у зв'язку з їх націленістю на зменшення витрат та підвищення якості, створюють додаткові конкурентні переваги, мають безпосередній вплив на фінансові результати підприємства, його довгострокову життєздатність і, відповідно, конкурентоспроможність [4, с. 32–33]. Водночас у сучасній літературі практично не розглядається проблема оцінки логістичної складової КС підприємства, тобто визначення ступеня впливу логістичних рішень на рівень КС підприємства в цілому.

Зважаючи на це, метою статті є визначення особливостей оцінки логістичної складової КС підприємства, доцільності та перспективності такого аналізу.

Логістика не є визнаною складовою КС підприємств, зазвичай, до таких складових належать виробництво, маркетинг, науково-дослідна та інноваційна діяльність, структура управління підприємством тощо [1]. Утім, керуючись одним із найпоширеніших визначень логістики як процесу управління матеріальним потоком, інформацією і фінансовими ресурсами, що належать до цього потоку, при досягненні оптимальних витрат та з метою задоволення потреб замовника [3], можна стверджувати, що саме у сфері логістики формуються конкурентні переваги за витратами та якістю. До шляхів досягнення таких переваг зарахуємо, перш за все, такі:

1. Конкурентні переваги за рахунок зниження витрат:

- зниження витрат на доставку сировини на підприємство та готової продукції споживачам завдяки оптимізації маршрутів, вибору відповідного виду і типу транспортного засобу, його максимальній завантаженості;

- зниження витрат на створення запасів за рахунок зменшення середнього рівня запасів та наближення до роботи відповідно до концепції «Just-in-Time»;

- зниження витрат на зберігання запасів за рахунок зменшення їх кількості та чіткої організації роботи складського господарства.

2. Конкурентні переваги за рахунок підвищення якості:

– підвищення рівня задоволення клієнтів завдяки доставці готової продукції своєчасно та відповідно до всіх параметрів замовлення покупця (кількість, асортимент, якість тощо);

– підвищення рівня гарантійного та післягарантійного обслуговування шляхом створення запасів для обміну, ремонту, обслуговування реалізованої продукції;

– підвищення якості готової продукції за рахунок постачання більш якісної сировини, матеріалів та комплектуючих за прийнятними цінами.

Наведені приклади конкурентних переваг, що формуються у сфері логістики, обумовлюють перелік показників для оцінки її впливу на КС підприємства та особливості їх розрахунку.

Основною особливістю дослідження логістичної складової КС підприємства, порівняно з оцінкою рівня КС підприємства в цілому, є те, що вихідні дані для розрахунків є виключно внутрішньою, а не відкритою інформацією. Відповідно, розрахунки можуть виконуватися лише як самоаналіз підприємства, без повноцінного порівняння з конкурентами. З одного боку, це знижує управлінську цінність отриманих результатів, з другого – розрахунок показників логістичної складової КС підприємства та аналіз їх динаміки є важливим інструментом обґрунтування доцільності існування логістичної служби на підприємстві й пошуку шляхів підвищення КС та ефективності підприємства. Не менш важливою особливістю є те, що оцінка логістичної складової КС підприємства буде потребувати розробки і обґрунтування переліку показників та порядку їх розрахунку, тому що цей напрямок аналізу ще недостатньо вивчений і розроблений. У попередніх дослідженнях нами була обґрунтована доцільність оцінки рівня КС підприємств за допомогою вартісних показників, зокрема рентабельності та чистої поточної вартості [2, с. 83]. Вважаємо, що при розробці методики оцінки логістичної складової КС підприємства слід дотримуватися аналогічного підходу і теж використовувати узагальнюючі вартісні показники.

На нашу думку, можна очікувати, що все більше вітчизняних підприємств будуть звертатися до логістики як філософії ведення бізнесу, намагатися сформувати додаткові конкурентні переваги за

рахунок саме логістичних рішень. Відповідно, найближчими роками завдання оцінки логістичної складової КС підприємств набудуть більшої актуальності та затребуваності на практиці.

Список літератури

1. Багрова І. В. Складові та фактори конкурентоспроможності / І. В. Багрова, О. Г. Нефедова // Вісн. екон. науки України. – 2007. – № 1(11). – С. 11–16.
2. Оцінка конкурентоспроможності сучасного промислового підприємства : навч.-практ. посіб. для студ. екон. спец. / О. М. Сумець, О. С. Сомова, Є. Ф. Пеліхов. – 2-ге вид., перероб. та доповн. – К. : Професіонал, 2009. – 280 с.
3. Сербин В. Д. Основы логистики. / В. Д. Сербин. – Таганрог : Изд-во ТРТУ, 2004. – 207 с.
4. Смирчинський В. В. Основи логістичного менеджменту : навч. посіб. / В. В. Смирчинський, А. В. Смирчинський. – Тернопіль : Екон. думка, 2000. – 240 с.
5. The Global Competitiveness Report 2006–2007 / Michael E. Porter, Klaus Schwab, Augusto Lopez-Claros, Xavier Sala-i-Martin. – Palgrave Macmillan ; New edition (November 14, 2006). – 308 p.